



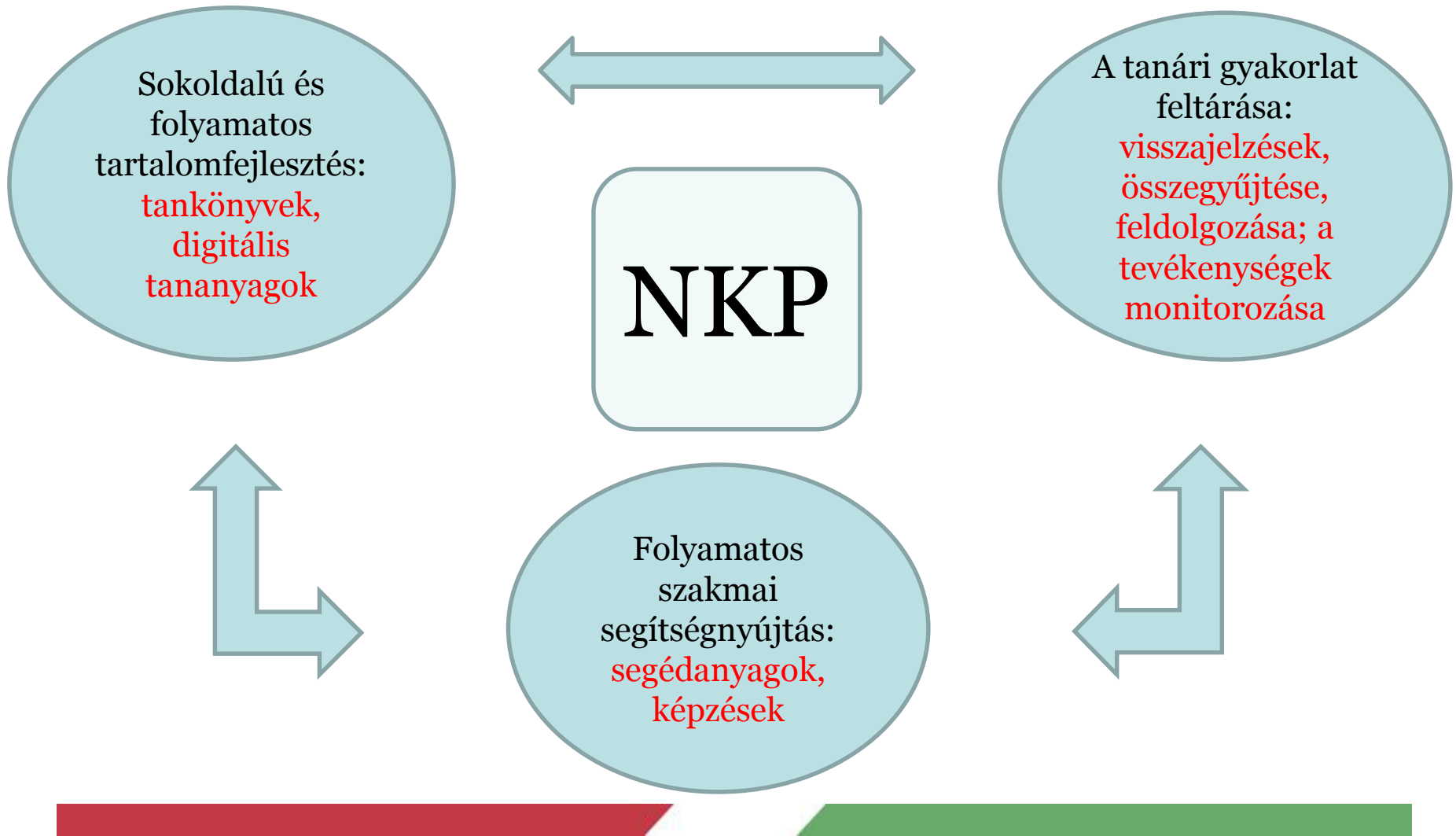
# Tankönyv, tanmenet

Kojanitz László  
2016. október 12.



# A tartalomfejlesztés új modellje

OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET



# Az újgenerációs tankönyvek fejlesztésének folyamata



## **Konceptcionális előkészítés**

- Elemző tanulmányok a nemzetközi és hazai fejlesztésekről
- Közös fejlesztési koncepció készítése
- A közös célokon és alapelveken alapuló tantárgyi koncepciók készítése

## **Hároméves fejlesztési folyamat**

- Tankönyvkészítés, értékelés-kipróbálás, átdolgozás
- A tanárok bevonása a fejlesztésbe
- Fejlesztésalapú kutatás

## **Az IKT eszközök, tartalmak és a tankönyvek fejlesztésének összekapcsolása**

- A nyomtatott és a digitális tartalmak együttes fejlesztése
- Szoros szakmai együttműködés a Nemzeti Köznevelési Portál megtervezésében, kialakításában és tesztelésében

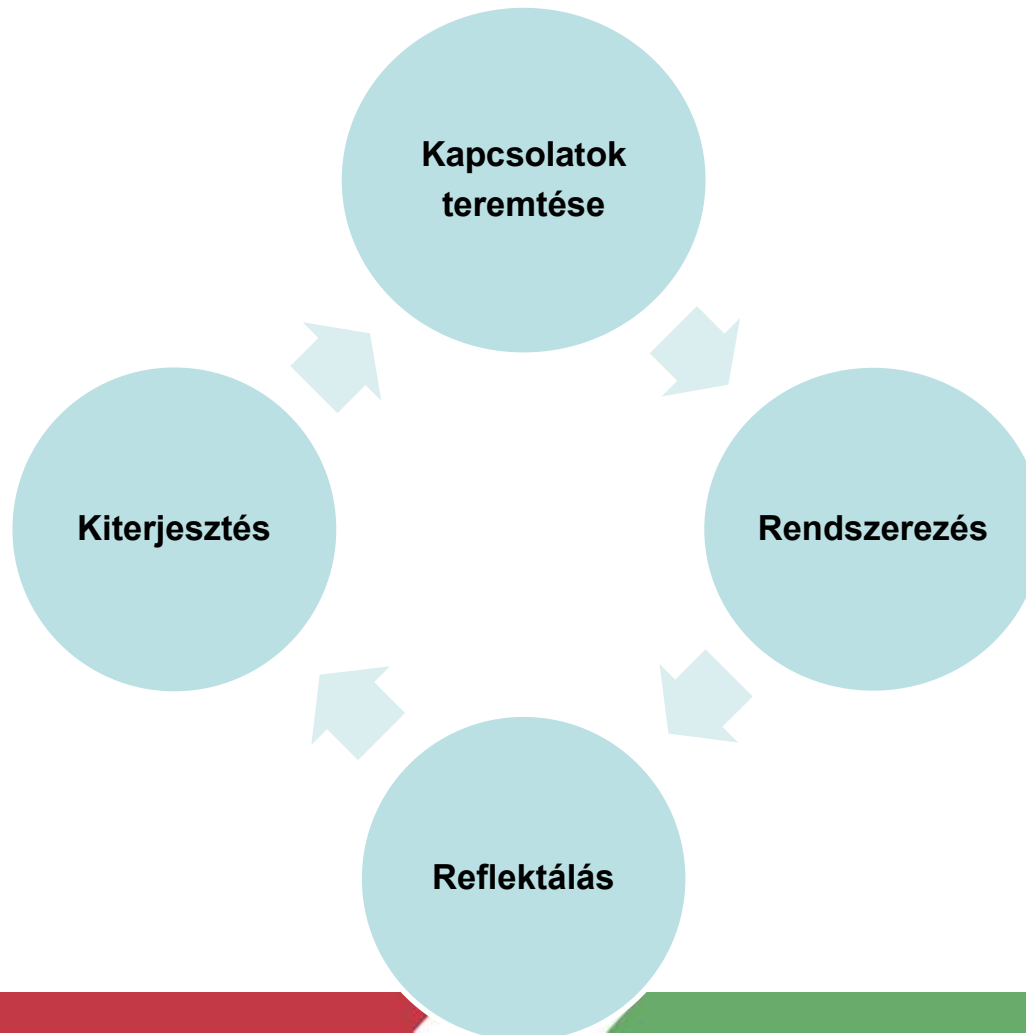
# A tankönyvek tervezésének és kidolgozásának közös alapelvei



- Érthetőség: ismerős, érdekes, strukturált
- A lényegret megragadó tananyagtervezés: kulcsfogalmak
- Kapcsolatok teremtése az iskolai tananyag és a mindennapi valóságban tapasztalt jelenségek és problémák között
- Tanulóközpontú oktatás



# A tanulóközpontú oktatás modellje



# A tanulás eredményességét javító megoldások a tankönyvekben

OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET



- A tanulási célt meghatározó és téma lényegét bemutató bevezetések
- Előzetes ismeretek feltárását elősegítő csoportos feladatok
- Jól strukturált ismeretanyag
- Önálló munkát igénylő tanulói feladatok
- Problémafelvető szövegek, ábrák és kérdések



# A tankönyvek fejlesztési folyamata



## Kísérleti tankönyvek készítése

- 2014: 1., 2., 5., 6., 9., 10. évfolyamokra (63 kiadvány)
- 2015: 3., 7., 9., 10., 11. évfolyamokra (55 kiadvány)
- 2016: 4., 8., 12. évfolyamokra (57 kiadvány)

## Kipróbálás

- 2014/2015-ös tanévben: 1., 2., 5., 6., 9., 10. évfolyamokon
- 2015/2016-os tanévben: 3., 7., 9., 10., 11. évfolyamokon
- 2016/2017-es tanévben: 4., 8., 12. évfolyamokon

## Átdolgozás, véglegesítés: Újgenerációs tankönyvek

- 2015: 1., 5., 9. évfolyamokra (31 kiadvány) – 2016/17-es tanévre
- 2016: 2., 3., 6., 7., 9., 10. (84 kiadvány) – 2017/18-as tanévre
- 2017: 4., 8., 11., 12. ( 50 kiadvány) – 2018/19-es tanévre

# A kipróbálásban résztvevők



**2014/15:** 1500 iskola, 151 partneriskolában 950 kipróbáló tanár, 1170 munkanaplózott kísérleti tankönyv

**2015/16:** 3223 iskola, 308 partneriskolában 545 kipróbáló tanár, 620 munkanaplózott kísérleti tankönyv

**2016/17:** 3540 iskola, 270 partneriskolában 440 kipróbáló tanár, 498 munkanaplózott kísérleti tankönyv





# A tankönyvkipróbálás módszerei



## **Év eleji kérdőív (kipróbálók és használók)**

– előzetes elvárások felmérésére

## **Munkanaplók (kipróbálók)**

– a tankönyvek lecke szintű értékelésére

## **Fókuszcsoporthos interjúk, workshopok pedagógusokkal, és diákokkal (kipróbálók)**

## **Év végi kérdőív (kipróbálók és használók)**

– tankönyv átfogó értékelésére

**57 tankönyv és a hozzájuk tartozó taneszközök kipróbálása egy tanéves kutatási folyamat során**

# A kipróbálás eredményeinek feldolgozása



Mit kaptak a kutatóktól a fejlesztők az egyes tankönyvek átdolgozásához?

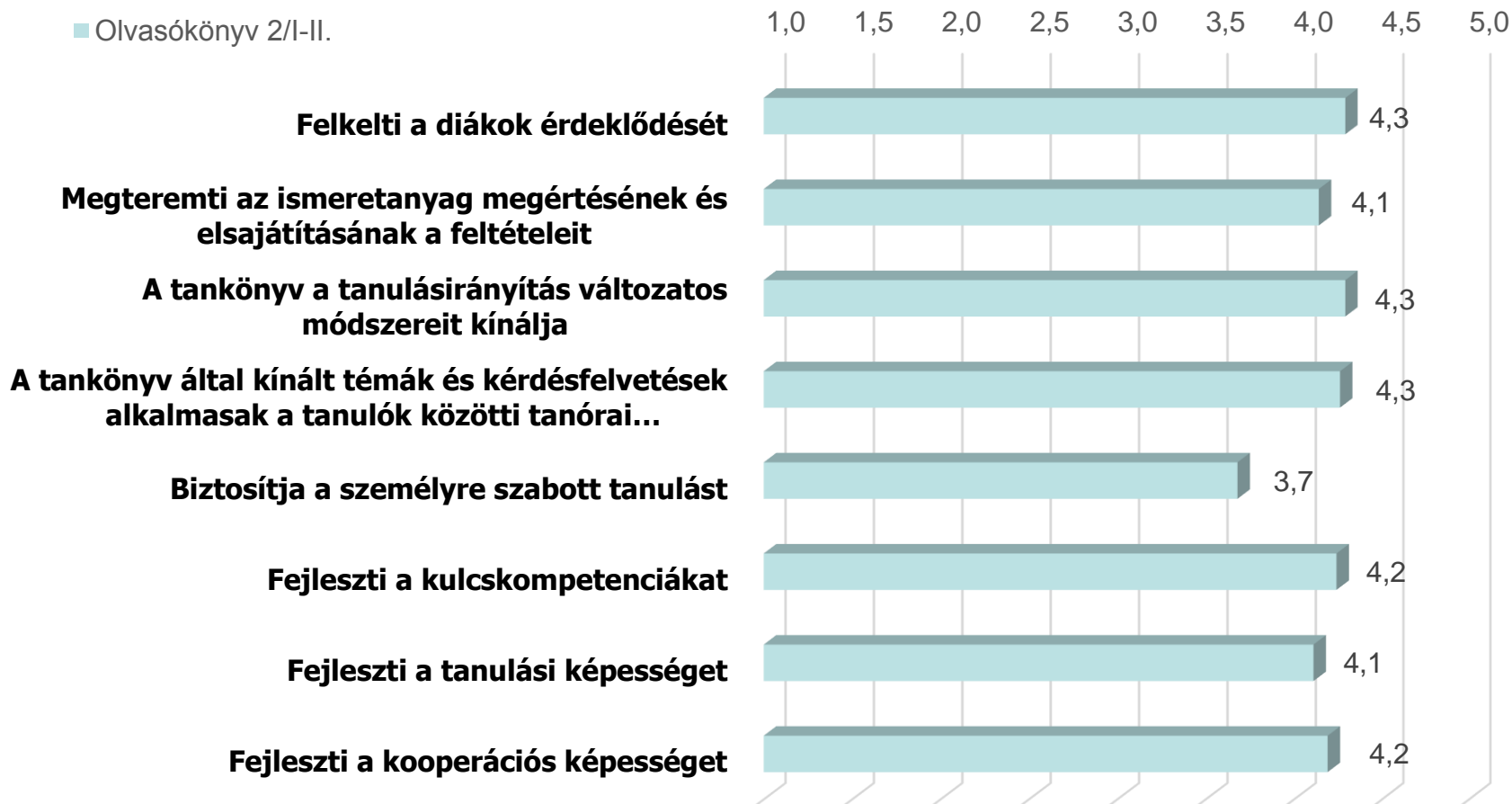
- Vezetői összefoglaló
- Gyorsjelentés az év végi kérdőíves felmérésről
- Fókuszcsoporthoz tartozó interjúk tapasztalatai
- A kérdőíves felmérés szöveges véleményeinek összegzése
- Leckékre lebontott összesítések a kipróbáló tanárok munkanaplói és véleménye alapján
- A tanárok pontozásos értékelése alapján kiugróan pozitív és negatív leckékre vonatkozó külön anyag

# Tankönyvek átfogó értékelése

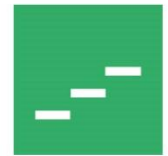
OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET



■ Olvasókönyv 2/I-II.



Tankönyvenkénti és szempontonkénti főátlagok	A tankönyv életszerűsége	A tankönyv olvashatósága és érthetősége	A tananyag szerkezete és tartalma	A tankönyv szemléletessége	Gondolkodtatás	Önellenőrzés, önálló tanulás	Társadalmi felelősségvállalás
Anyyelv és kommunikáció 3. évfolyam	3,8	3,6	3,8	3,8	3,8	3,4	4,0
Biológia 7. évfolyam	3,5	3,4	3,6	3,6	3,5	3,4	3,9
Biológia 10. évfolyam	3,6	3,7	3,4	3,9	3,5	3,5	4,0
Biológia 11. évfolyam	3,8	4,0	3,8	3,8	3,5	3,3	4,5
Erkölcstan 7. évfolyam	4,1	4,0	3,9	3,9	4,2	3,8	4,5
Etika 11. évfolyam	3,1	3,0	3,4	3,1	3,3	2,7	4,2
Fizika 7. évfolyam	4,0	3,6	3,4	3,8	3,6	3,2	4,1
Fizika 9. évfolyam	4,2	3,8	3,6	4,0	4,1	3,7	4,3
Fizika 10. évfolyam	4,3	4,3	3,9	4,3	4,2	4,1	4,4
Fizika 11. évfolyam	4,4	4,4	4,1	4,2	4,3	4,2	4,2
Fogalmazás 3. évfolyam	4,0	4,1	3,9	4,2	4,1	3,9	4,5
Földrajz 7. évfolyam	3,3	3,2	3,6	3,8	3,5	2,9	3,9
Földrajz 9. évfolyam	4,2	4,2	4,0	4,2	4,1	3,3	4,4
Földrajz 10. évfolyam	4,0	4,1	3,8	4,0	4,0	3,2	4,1
Irodalom 7. évfolyam	3,4	3,4	3,7	3,5	3,8	3,2	4,0
Irodalom 11. évfolyam	3,4	3,9	3,6	3,4	3,8	3,3	3,9
Kémia 7. évfolyam	4,1	4,1	3,9	4,2	4,0	4,0	4,1
Kémia 9. évfolyam, az A kerettantervhez	4,6	4,4	3,8	3,6	4,1	3,5	4,3
Kémia 9. évfolyam, a B kerettantervhez	4,1	4,1	3,6	4,1	3,6	3,1	4,6
Kémia 10. évfolyam, az A kerettantervhez	4,0	3,9	3,4	3,3	3,3	2,9	4,1
Kémia 10. évfolyam, a B kerettantervhez	4,1	4,2	3,6	3,9	3,7	3,1	4,7
Környezetismeret 3. évfolyam	3,6	3,6	3,0	3,5	3,3	3,0	4,1
Magyar nyelv 7. évfolyam	2,8	2,8	3,3	2,9	3,0	2,5	3,3
Magyar nyelv 11. évfolyam	4,0	4,0	4,0	3,6	3,9	3,5	4,2
Matematika 3. évfolyam	4,1	4,2	3,8	4,0	4,1	3,7	4,2
Matematika 7. évfolyam	3,5	3,5	3,2	3,4	3,6	3,1	3,6
Matematika 11. évfolyam	4,1	4,1	3,6	3,8	4,0	3,3	3,9
Olvasókönyv 3. évfolyam I. és II. kötet	4,0	4,1	3,9	4,3	4,1	3,8	4,4
Történelem 7. évfolyam	3,2	3,5	3,5	3,7	3,4	3,1	3,7
Történelem 11. évfolyam	3,3	3,7	3,7	4,0	3,8	3,5	3,9



# Munkanaplók



I	J	K	L	M	N	O
II. A VII.	III. MAG	IV. A F	V. A P	A	A LECKE EGÉSZE - szöveges indoklás	A LECKE EGÉSZE - javaslatok
10. A földrészek összekapcsolódása				3	Elrendezése jó, de hiányos.	
10. A földrészek összekapcsolódása				5	Megfelelő feltételeket biztosít a tanulók aktivizálására, önálló és csoportos munkára egyaránt. Nincsenek benne nehezen érthető részek.	Nem változtatnék.
10. A földrészek összekapcsolódása				5	Megfelelő, felkelti a diákok érdeklődését.	Milyen jelentős indián államok voltak. Az államok élén királyok álltak. Fejlett volt a csillagászatuk, építészetük, írásuk. Mi volt jellemző a vallásukra.
10. A földrészek összekapcsolódása				5	A tananyag jól mutatja be a tanulók számára a felfedezések utáni gyarmatosítás korszakát. Érdekesen mutatja be, hogy mi volt az indiánok vereségének oka, mik voltak azok a tényezők amelyek a fehér hódítók győzelmét hozták. Bemutatja az őslakosok sanyarú sorsát, és a járványok és a szenvedések miatti nagyarányú pusztulását. A tanulók megtudják, hogy kerülnek a négerek Amerikába, és hogyan alakul át a világkereskedelem az új kontinens felfedezésével. A tartalom és a forrásanyag megfelelő feltételeket biztosít a tanulónak a tananyag elsajátítására. Lehetőséget nyújt egyéni és csoportmunka szervezésére, sőt egyes helyeken egyenesen ösztönzi azt. A tananyag jól érthető, megfelel a tanulók életkori sajátosságainak.	A tananyag jól felépített nem hiányzik belőle semmi. Azt azonban megjegyezném, hogy a spanyolok az aztékok ellen azért arattak ilyen könnyű győzelmet, mert az indiánok jelentős része a spanyol hódítókat támogatta!

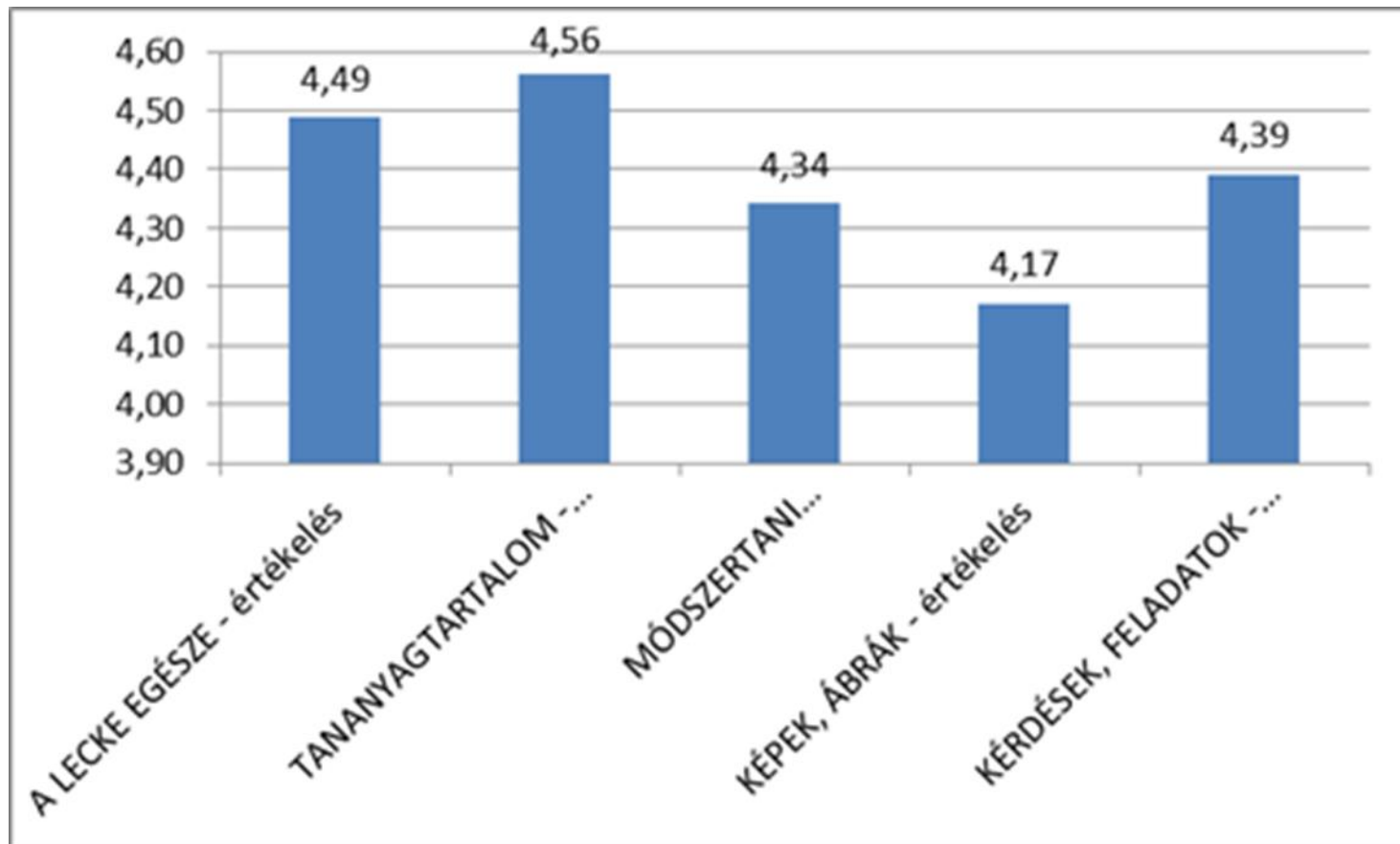
# Munkanapló



P	Q	R	V	W	X
FŐSZÖVEG - értékelés	FŐSZÖVEG - szöveges indoklás	FŐSZÖVEG - javaslatok	KÉPEK	KÉPEK, ÁBRÁK, TÉRKÉPEK - szöveges	KÉPEK, ÁBRÁK, TÉRKÉPEK - javaslatok
3	Több ismeretet is tartalmazhatna.	A világ első felosztása, manufaktúrák, bankok megemlítése.	3	Megfelelő	
4	Szakmailag pontos, korszerű.	A cserélt termékek bővebb felsorolása. A munkafüzet 27. o. /5. feladat kéri, hogy melyik termék hová tartozik, és nem mind van felsorolva könyvben.	4	Jól kapcsolódnak a tananyaghoz. Méretük megfelelő. A világgazdaság kialakulásáról szóló térképet hiányoltam ebben a fejezetben (előzőben megtalálható)	Világgazdaság kialakulásáról térkép elhelyezése ebben a fejezetben is.
5	Igazodik a kerettantervi követelményekhez.	Fejlett államokban éltek az indiánok. Városaik voltak, vízvezeték, postaszolgálat, teraszos földművelés.	4	Jól kapcsolódik a tananyaghoz.	Az Amerikában megismert új növényekről, piramisról, kipu írásról lehetne képeket bemutatni.
5	A főszöveg tartalma megfelel a kerettantervi követelményeknek. Jól felépített a főszöveg anyagrészei szoros logikai sorrendben követik egymást. A szöveg szakmailag pontos, jól strukturált igazodik a	Én megemlíteném, ha nem is kiemelve a tananyagból az újvilág három legjelentősebb államának az aztéknak, a majának, és az inkának a nevét. Úgy érzem minden lényeges dolog le van írva, ami a tananyag megértését	4	A térkép jó, megmutatja milyenek képzeltük a Föld nyugati felét Amerika felfedezése után. A diagram nagyon jól és érthetően mutatja be az indiánok tragédiáját. A képek nem elég látványosak. Nem jól érthetően mutatják be	A térképnél mindenképpen legalább a kíséző szövegben megjegyezném, hogy melyik szigetet képzelték Japánnak. A harcosokat ábrázoló két párhuzamba állított kép nem kifejező, nem érzékelteti jól a két sereget

# A tankönyvi elemek értékelése

OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET

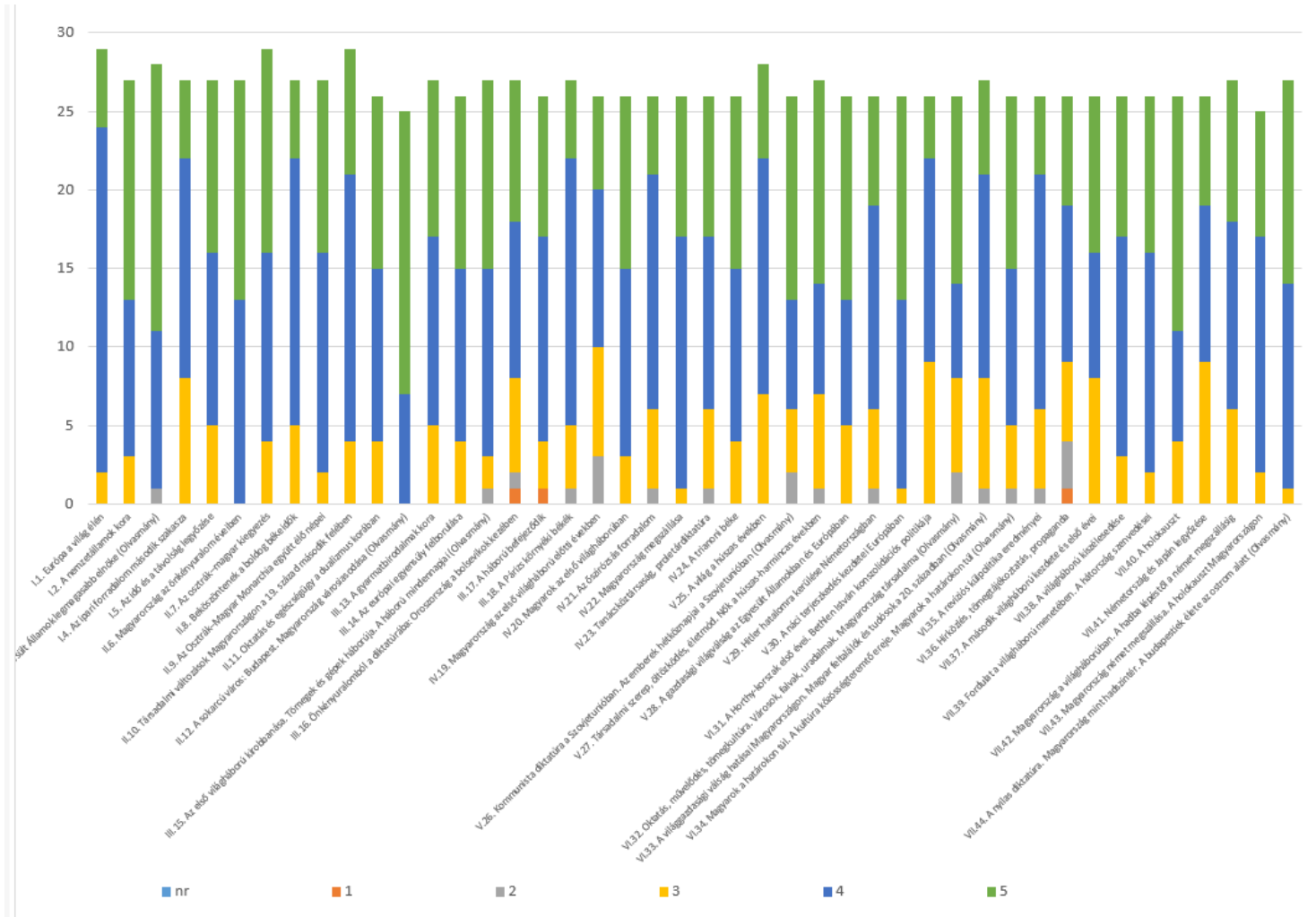


# A leckék munkanaplózása



	<b>Lecke egésze</b>
<b>Olvasókönyv 2.1 tk - Leckék</b>	
<b>I.1. Szeptemberi töprengés (Kányádi Sándor)</b>	<b>4,54</b>
I.2. Beszédhangok és betűk	4,26
I.3. Szótagok és szavak	4,33
<b>I.4. Törpetánc (Tamkó Sirató Károly)</b>	<b>4,58</b>
I.5. Szavak és mondatok	4,17
I.6. Gesztenyéző (Gyárfás Endre)	4,23
<b>I.7. Tavalyi olvasmányaim</b>	<b>3,76</b>
I.8. A vadgalamb és a szarka (Arany László)	4,49
<b>II.9. Dalocska</b>	<b>4,51</b>
II.10. Almaszüret (olvasástechnika)	4,50
II.11. Alma alma (Kányádi Sándor)	4,24
II.12. Maszat-hegyi naptár (Varró Dániel, részlet)	4,00
<b>II.13. Őszel elköltöznek a fecskék</b>	<b>4,71</b>
<b>II.14. Valami készül (Kányádi Sándor)</b>	<b>4,62</b>
<b>II.15. Kár, de kár (Szalai Borbála)</b>	<b>4,85</b>
II.16. Világgá ment a nyár (Kányádi Sándor)	4,69
II.17. A mókus	4,76
II.18. Levél (Zelk Zoltán)	4,22
<b>II.19. Üzenetek (olvasástechnika)</b>	<b>3,80</b>





# Tanári vélemények



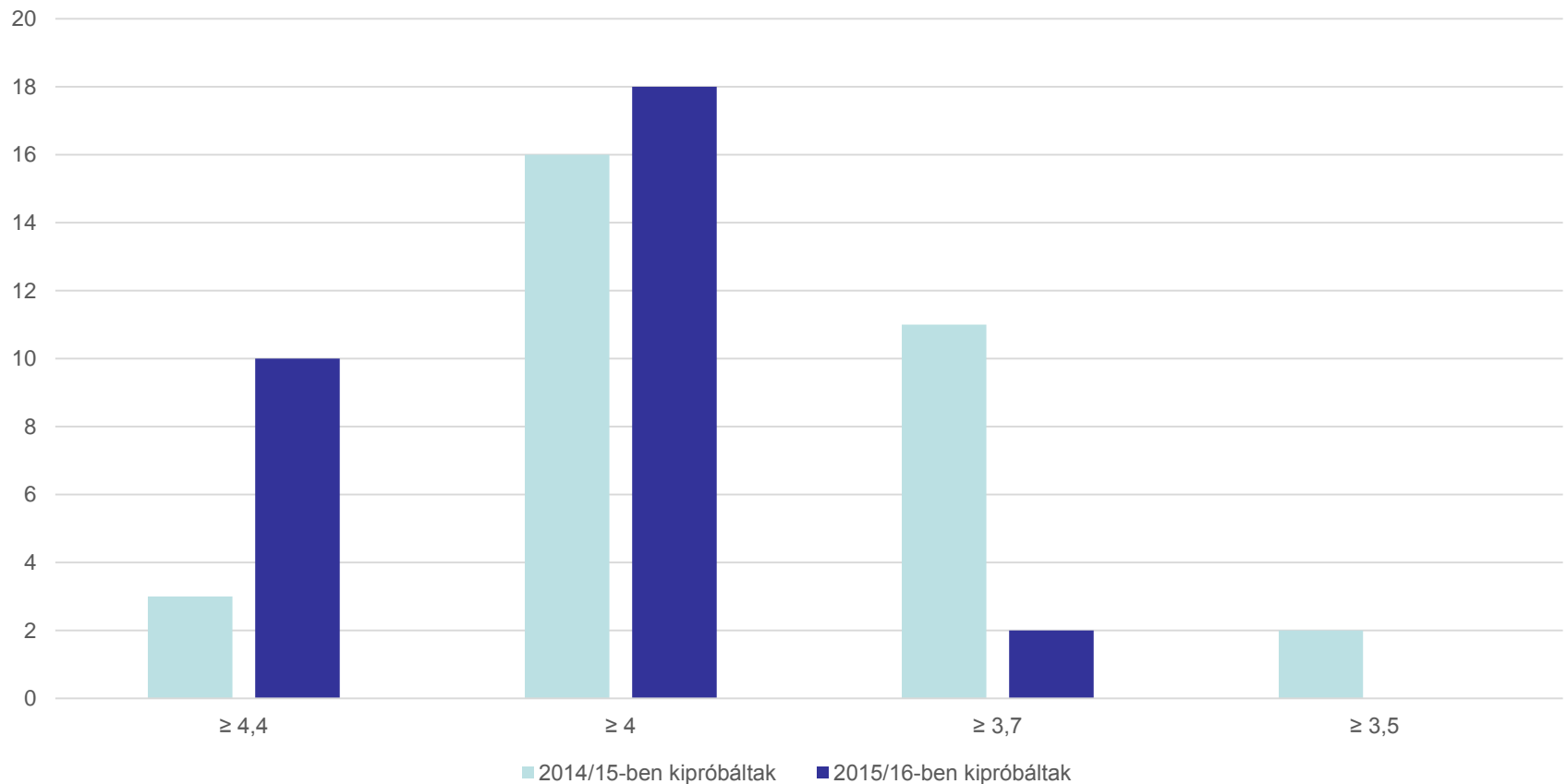
„Annak ellenére, hogy én korainak tartom hetedikben a II. világháború tanítását a lecke egészét nagyon jól érthetőnek, logikusan felépítettnek, érthetőnek magyarázatait világosnak és jól érthetőnek ítélem.”

„A lecke csak számos tanári kiegészítés és magyarázat mellett alkalmas a tananyag átadására, ugyanis a háború eseményei közül több kulcsfontosságú elem is hiányzik belőle (szovjet-finn háború, Dánia és Norvégia lerohanása, a Vichy-Franciaország létrejötte, az angliai csata időpontja stb.). Ezek pótlása a főszövegben mindenképpen indokolt.”

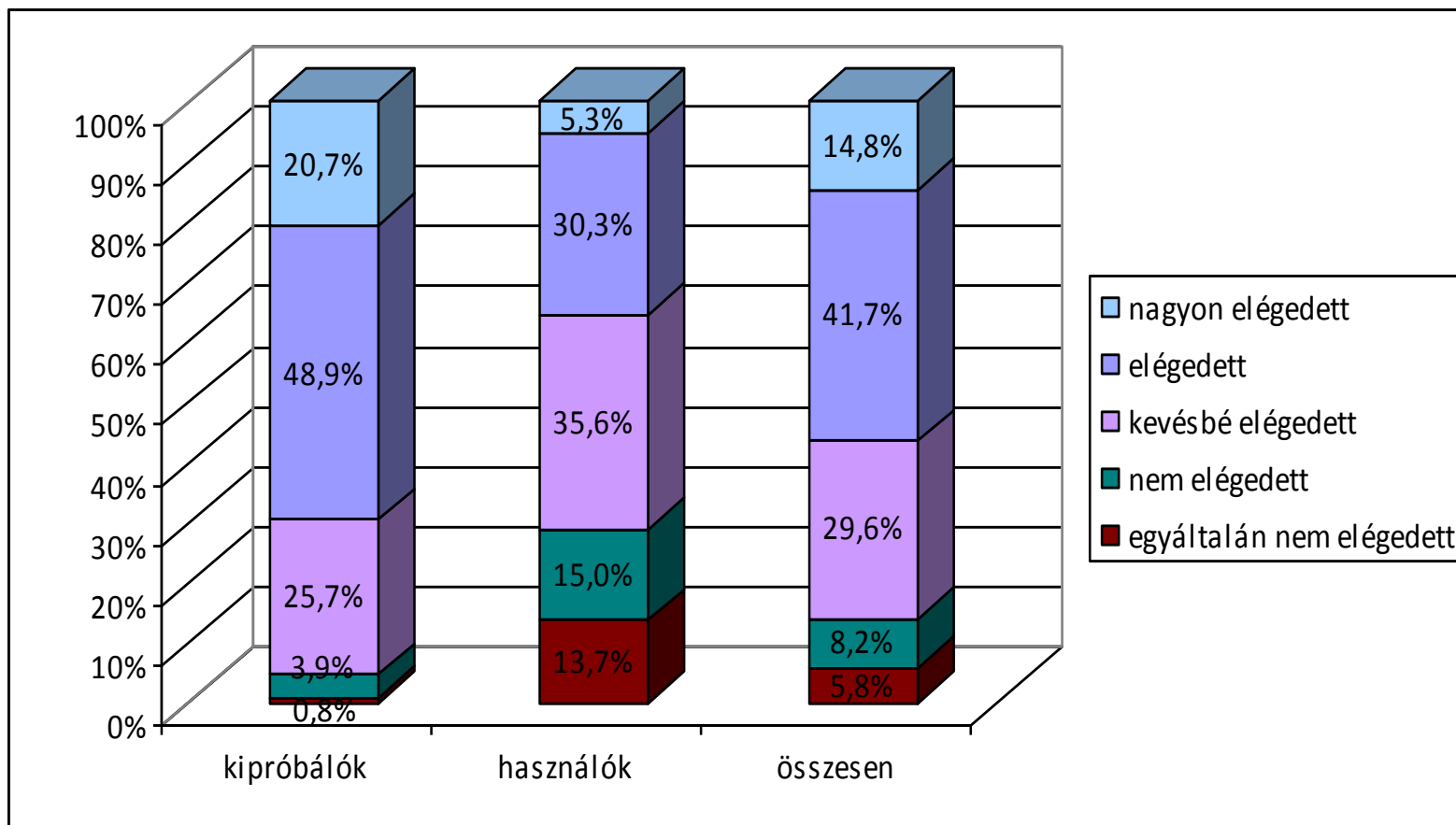
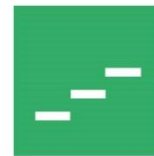
# A kísérleti tankönyvek megítélésének javulása



A kísérleti tankönyvek eloszlása a tanárok által adott osztályzatok átlaga szerint

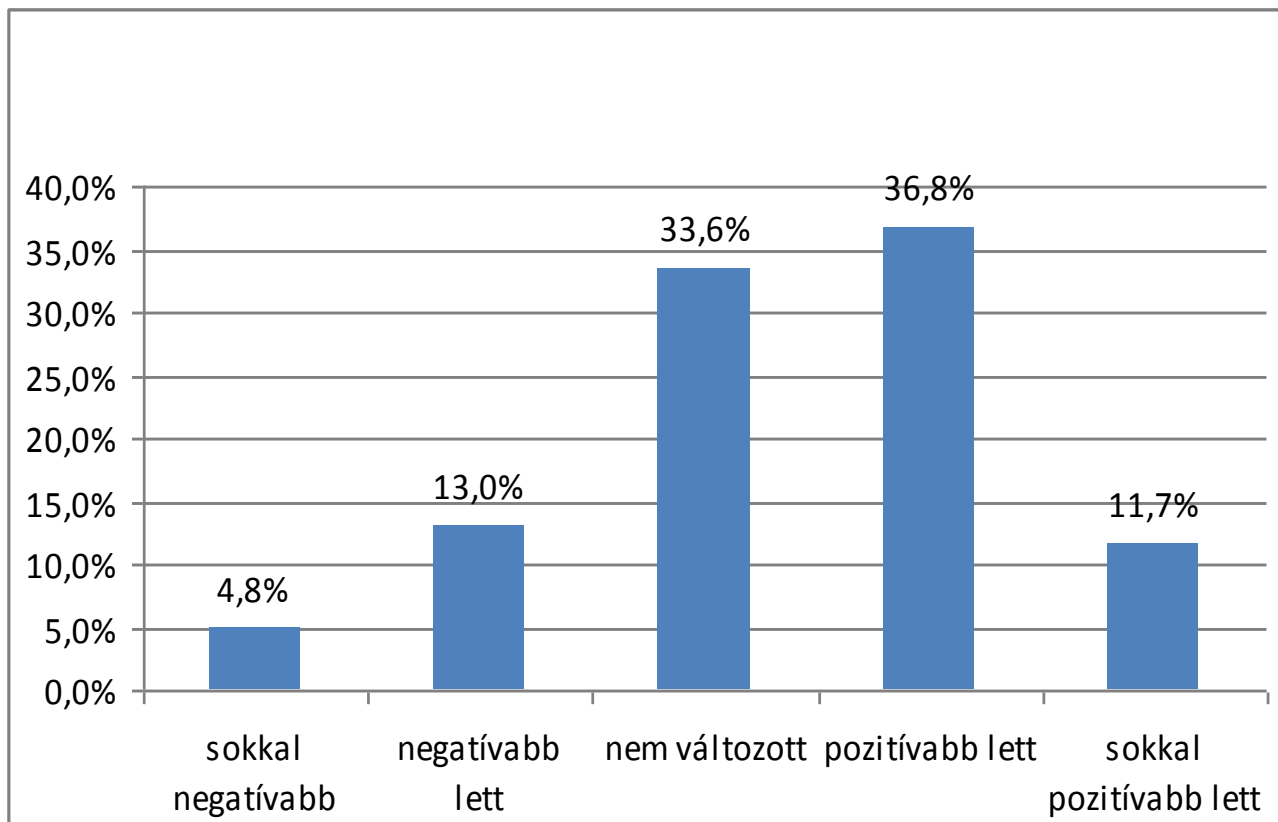


# A kísérleti tankönyvek megítélése



# A vélemény változása a tanév során

OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET





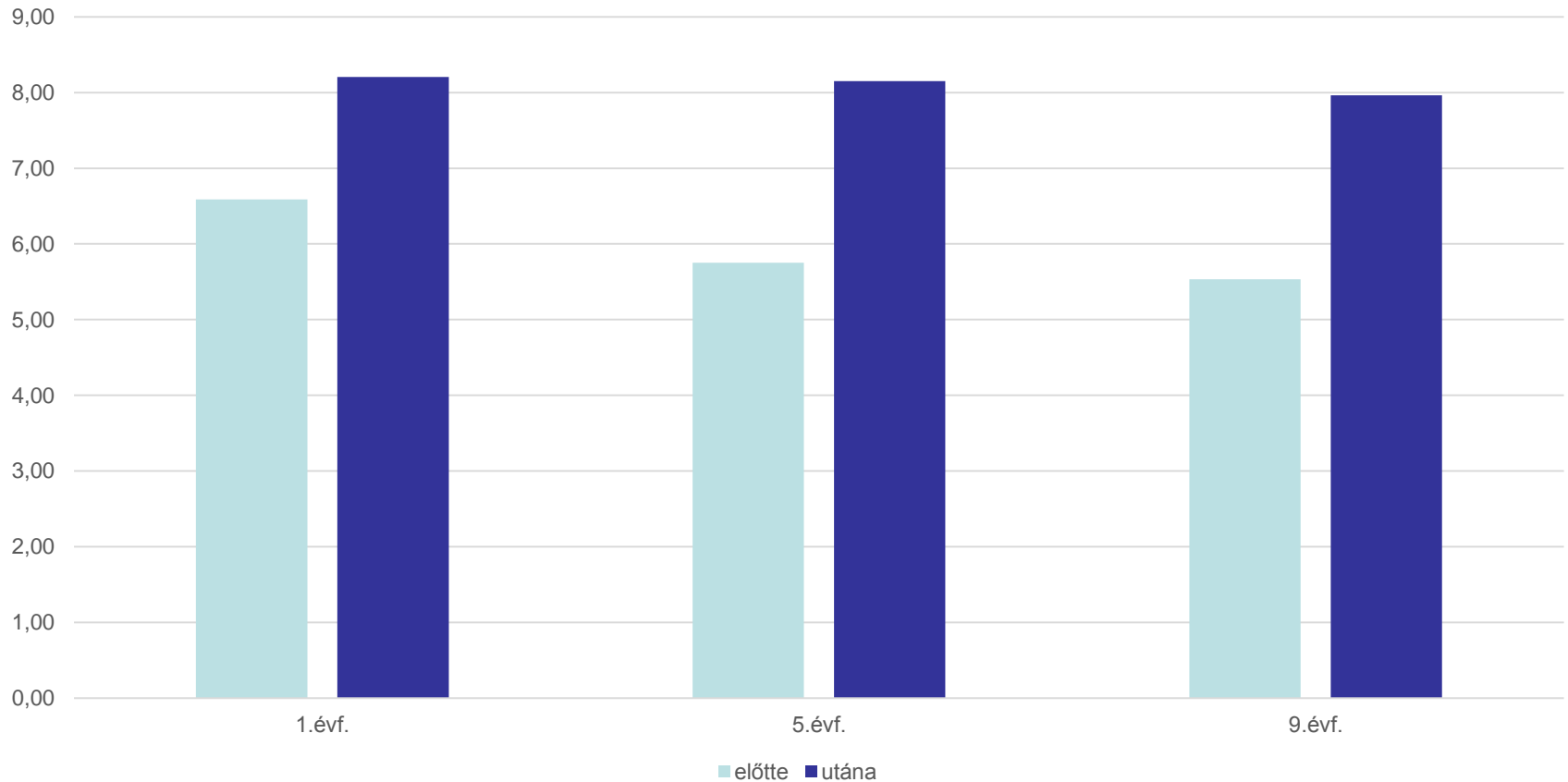
	-2	-1	0	1	2	Összesen	A válaszadók száma (N)
Anyanyelv és kommunikáció 3. évfolyam	6,2%	12,3%	46,2%	21,5%	13,8%	100,0%	65
Biológia 7. évfolyam	8,8%	24,6%	36,8%	22,8%	7,0%	100,0%	57
Biológia 10. évfolyam	6,7%	6,7%	46,7%	40,0%	-	100,0%	15
Biológia 11. évfolyam	5,9%	11,8%	35,3%	29,4%	17,6%	100,0%	17
Erkölcstan 7. évfolyam	2,1%	2,1%	36,2%	44,7%	14,9%	100,0%	47
Etika 11. évfolyam	14,3%	21,4%	7,1%	50,0%	7,1%	100,0%	14
Fizika 7. évfolyam	14,8%	22,2%	24,1%	25,9%	13,0%	100,0%	54
Fizika 9. évfolyam	-	20,0%	33,3%	40,0%	6,7%	100,0%	15
Fizika 10. évfolyam	10,0%	-	40,0%	50,0%	-	100,0%	10
Fizika 11. évfolyam		25,0%	50,0%	25,0%	-	100,0%	8
Fogalmazás 3. évfolyam	15,6%	15,6%	31,3%	28,1%	9,4%	100,0%	32
Földrajz 7. évfolyam	16,2%	22,1%	32,4%	26,5%	2,9%	100,0%	68
Földrajz 9. évfolyam	-	5,9%	29,4%	35,3%	29,4%	100,0%	17
Földrajz 10. évfolyam	8,3%	16,7%	33,3%	25,0%	16,7%	100,0%	12
Irodalom 7. évfolyam	2,5%	20,0%	42,5%	22,5%	12,5%	100,0%	40
Irodalom 11. évfolyam	2,9%	17,6%	41,2%	35,3%	2,9%	100,0%	34
Kémia 7. évfolyam	2,0%	10,0%	46,0%	30,0%	12,0%	100,0%	50
Kémia 9. évfolyam, az A kerettantervhez	-	22,2%	33,3%	22,2%	22,2%	100,0%	9
Kémia 9. évfolyam, a B kerettantervhez	18,2%	27,3%	36,4%	9,1%	9,1%	100,0%	11
Kémia 10. évfolyam, az A kerettantervhez	-	33,3%	16,7%	50,0%	-	100,0%	6
Kémia 10. évfolyam, a B kerettantervhez	40,0%	10,0%	30,0%	10,0%	10,0%	100,0%	10
Környezetismeret 3. évfolyam	15,8%	24,6%	31,6%	24,6%	3,5%	100,0%	57
Magyar nyelv 7. évfolyam	30,6%	16,3%	34,7%	16,3%	2,0%	100,0%	49
Magyar nyelv 11. évfolyam		3,8%	46,2%	46,2%	3,8%	100,0%	26
Matematika 3. évfolyam	1,4%	12,3%	42,5%	30,1%	13,7%	100,0%	73
Matematika 7. évfolyam	9,3%	18,5%	50,0%	18,5%	3,7%	100,0%	54
Matematika 11. évfolyam	-	9,7%	22,6%	61,3%	6,5%	100,0%	31
Olvasókönyv 3. évfolyam I. és II. kötet	10,0%	10,0%	32,5%	30,0%	17,5%	100,0%	40
Történelem 7. évfolyam	7,8%	17,2%	32,8%	35,9%	6,3%	100,0%	64
Történelem 11. évfolyam	6,5%	3,2%	41,9%	38,7%	9,7%	100,0%	31
<b>Összesen</b>	<b>8,9%</b>	<b>15,5%</b>	<b>36,7%</b>	<b>29,9%</b>	<b>9,1%</b>	<b>100,0%</b>	<b>1016</b>

\* - 2=sokkal negatívabb lett, 1=kissé negatívabb lett, 0=nem változott, 1=kicsit pozitívabb lett, 2=sokkal pozitívabb lett a véleménye.

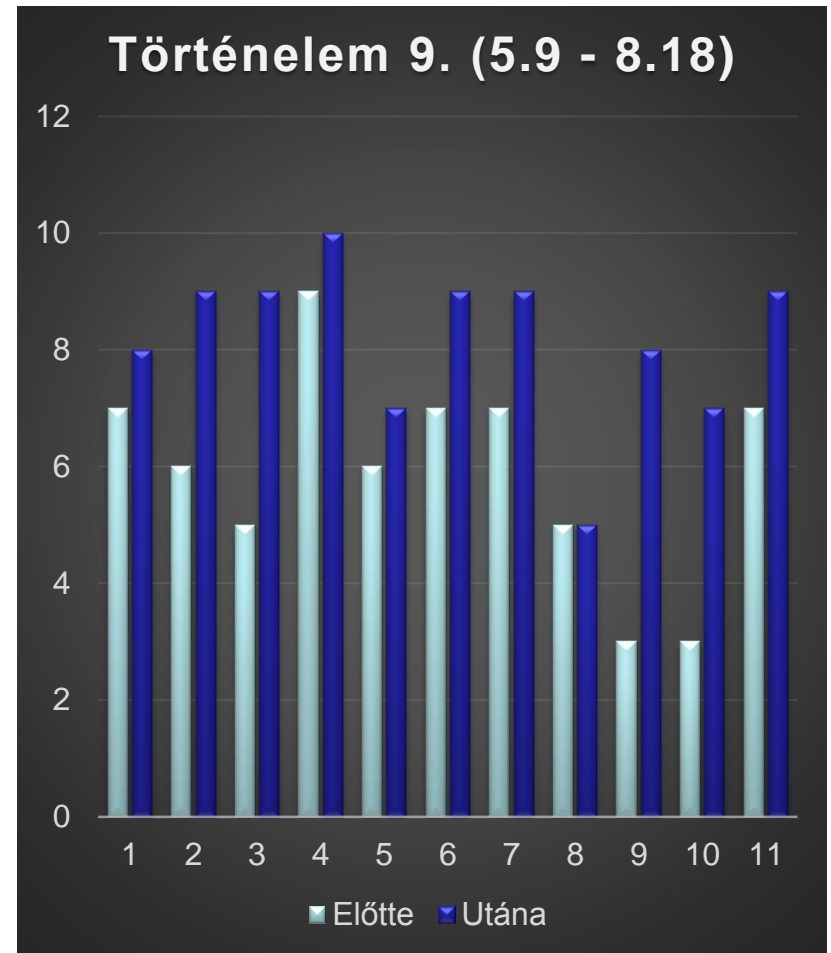
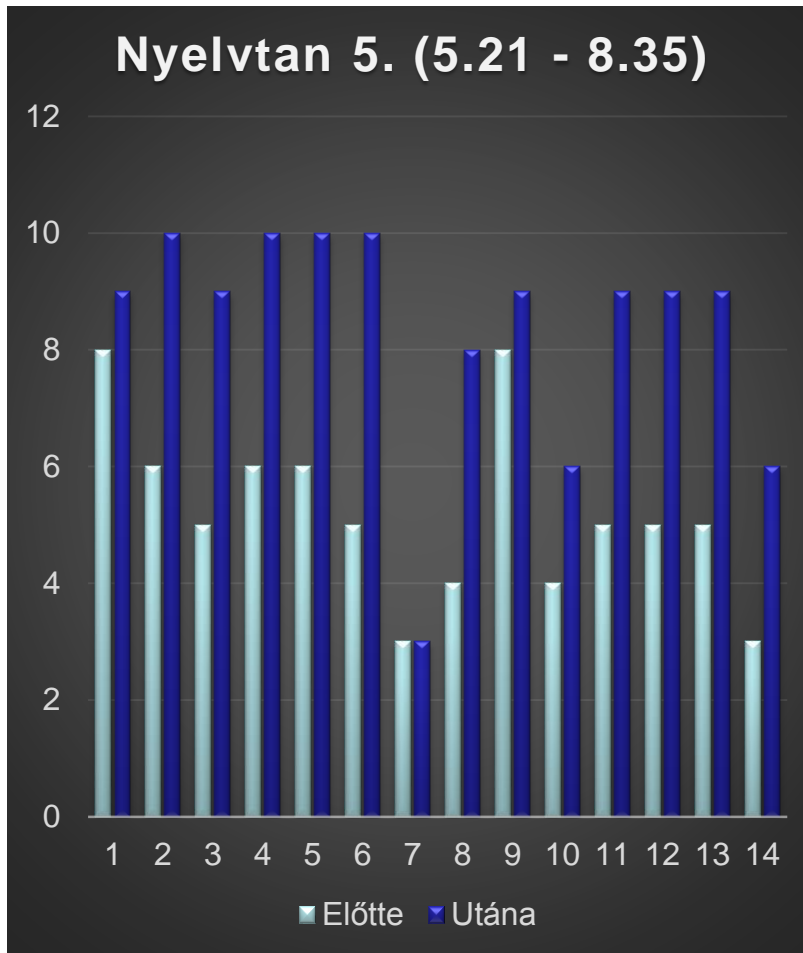
# Az átdolgozás eredménye



A kipróbáló tanárok véleményének változása (Értékelés 1-10 skálán)



# Az átdolgozások értékelése





# Tanárok a kipróbálás eredményeként született átdolgozásokról

OKTATÁSKUTATÓ  
ÉS FEJLESZTŐ  
INTÉZET



„Végre egy olyan példát láthatunk, amikor valóban számított a kollégák véleménye, mert egy színvonalasabb, jobban használható könyv kerül szeptembertől a tanulók kezébe.”

„A tankönyv véleményezésének országossá tétele hasznos, ezáltal különböző típusú (szociális háttér, fejlettség,...) diákokkal való óratartás reflektálása került a véleményezésekbe. Ésszerű változtatások, a vélemények figyelembe vétele és azok felhasználása megvalósult. Köszönet érte.”

„Örömmel tölt el, hogy úgy tűnik, volt értelme értékelő munkánknak, és nem süket fülekre találtak ötleteink, javaslataink. Úgy látom, a fejlesztők egyértelműen azokat a változtatásokat eszközölték, melyeket mi megkívántunk a kipróbálás során.”



[www.ofi.hu](http://www.ofi.hu)

**KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!**

